Státní vyznamenání: Rozhovor Ondřeje Kopeckého s Mahulenou Exnerovou a Katarínou Vlčkovou

Prezident České republiky Petr Pavel předal 28.10.2026 státní vyznamenání 51 osobnostem u příležitosti státního svátku ČR. Mezi těmito osobnostmi vyznamenal také dvě lékařky oboru paliativní medicína a současně členky výboru ČSPM ČLS JEP.

MUDr. Mahulena Exnerová byla vyznamenána s tímto zdůvodněním:

Prezident republiky uděluje medaili Za zásluhy paní doktorce medicíny Mahuleně Exnerové, pediatričce a průkopnici dětské paliativní péče, která se zásadně zasloužila o její odborný a systémový rozvoj v České republice, za zásluhy o stát v oblasti zdravotnictví.

MUDr. Katarína Vlčková byla vyznamenána s tímto zdůvodněním:

Prezident republiky uděluje medaili Za zásluhy paní doktorce medicíny Kataríně Vlčkové, lékařce a průkopnici dětské paliativní péče, která společně se svým manželem prostřednictvím Nadace rodiny Vlčkových buduje dětský hospic na pražské Cibulce a zasazuje se o rozvoj péče o vážně nemocné děti, za zásluhy o stát v oblasti charitativní a dobrovolnictví. Vyznamenán byl také Ondřej Vlček, manžel Kataríny Vlčkové, a to se zvláštním důrazem na to, jak lze osobní úspěch využít ve prospěch druhých.

Z celého srdce blahopřeji Kataríně Vlčkové a Mahuleně Exnerové k tomuto ocenění!

Rozhovor:

Mahuleno a Kataríno, rád bych dal prostor k tomu, aby se členové ČSPM mohli ještě s radostí ohlédnout a potěšit s Vámi. Dovoluji si tak položit Vám těchto několik otázek:

Jaká byla Vaše cesta k tomu, že se věnujete oboru paliativní medicína?

Mahulena Exnerová: *Moje cesta k paliativní medicíně byla, když se ohlédnu zpětně, vlastně docela logická, i když mě to na počátku mé profesní dráhy určitě nenapadlo. Prvopočátky jsou ale ještě někde na gymnáziu, kdy jsem chodila jako dobrovolnice do Jedličkova ústavu, který byl nedaleko naší školy. Pomáhala jsem s dětmi, které měly různá závažná onemocnění a postižení, a snila o tom, že půjdu studovat speciální pedagogiku. Nakonec jsem se rozhodla pro medicínu s tím, že se k péči o takové děti můžu kdykoliv vrátit. Po promoci jsem nastoupila jako*

Česká společnost paliativní medicíny
České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně
Sekretariát | Žlutý kopec 7, 656 53 Brno
E: info@paliativnimedicina.cz | www.paliativnimedicina.cz

pediatr na Kliniku dětské chirurgie ve FN Motol. Trvalo několik let, než jsem se dostala k práci na jednotce intenzivní a resuscitační péče pro novorozence a kojence po těžkých operacích, nejčastěji pro vrozené vady, ale i pro jiná závažná onemocnění. A právě každodenní kontakt a rozhovory s rodiči vážně nemocných dětí, z nichž některé byly hospitalizované dlouhodobě, jiné se vracely na další a další operace a některé svůj závažný stav nepřežily, mě vedly k přemýšlení, co bychom pro ně ještě mohli udělat. Jak jim toto těžké období alespoň trochu usnadnit. Cítila jsem, že možná umím intenzivní medicínu, ale chybějí mi znalosti a dovednosti v komunikaci a v tom, jak co nejlépe podpořit rodiče našich malých pacientů. A také že systém péče, tak jak byl nastavený, nedokáže dostatečně naplňovat jejich potřeby.

Nějak se to celé protnulo i s mým mateřstvím a také s těžkým osobním obdobím, kdy mi během jediného roku tragicky zemřela sestra a jedenáct měsíců poté, první den nového roku, v nemocnici táta. Začala jsem se tedy vzdělávat, navštěvovat kurzy, vyhledávat články a materiály týkající se dětské paliativní péče, kterých v té době bylo opravdu málo. A postupně ve mně zrál plán, že bych se této oblasti chtěla věnovat více. Pak jsem narazila na Cestu domů a rozhodla se absolvovat jejich dobrovolnický výcvik. Na jeho konci, na podzim roku 2014, jsme se s tehdejší primářkou Irenou Závadovou domluvily, že se zapojím do péče o dětské pacienty v závěru života. Hned následující rok jsem nastoupila na dětské oddělení hořovické nemocnice s cílem nejen budovat dobrou pediatrii, ale také vytvořit samostatné oddělení dlouhodobé intenzivní péče, kde by vážně nemocné děti a jejich rodiny dostávaly péči a podporu, kterou potřebují. To se podařilo o další tři roky později. A pak také vybudovat v nemocnici paliativní tým nejen pro dětské, ale především pro dospělé pacienty. Díky povzbuzování Ireny složit atestaci z paliativní medicíny. Být u zrodu Sekce dětské paliativní péče ČSPM, pracovat ve výboru odborné společnosti a také být u založení Institutu Pallium, další důležité organizace, která pomáhá rozvíjet dětskou paliativní péči.

Možná to není úplně chronologické ani úplné. A vlastně nevím, jestli bych dokázala vystopovat jeden jediný rozhodující moment. Zkrátka si mě ten obor nějak našel. Asi kdysi dávno v Jedličkově ústavu…

***Katarína Vlčková:** Velmi přímočará a řekla bych, že i trochu magická. Když jsem byla v prvním ročníku medicíny, tak jsme s Ondřejem měli takové paliativně intenzivní období. Bylo mi 18 a Ondřejovi 20 a umírala mu maminka na ca plic. Měla metastázy v mozku a chvilku byla doma, ale v té době zcela bez pomoci profíků, jsme absolutně nevěděli, jak ji doma pomoct. Byla hodně zmatená a jediné, co jsme dokázali, vyhovět ji v tom, aby nebyla sama. Trvala na tom, že vedle ní musí někdo permanentně být. A to možná bylo rozhodující. Začalo mi letní zkouškové období. Ondrova starší sestra objevila něco jako lůžkový hospic – Štrasburk. A když jsme tam Ondrovu maminku odvezli, bylo to pro nás zjevení. Něco jako čistící pěna na hygienu, sestřičky, které se usmívají, přistýlka na pokoji,*

Česká společnost paliativní medicíny
České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně
Česká společnost paliativní medicíny
České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně
Sekretariát | Žlutý kopec 7, 656 53 Brno
E: info@paliativnimedicina.cz | www.paliativnimedicina.cz

a především usměvavý pan doktor, který mamince vždycky vykouzlil úsměv na tváři a nám dodal jistotu a odvahu, být u ní. Tchán se do hospicového pokoje přestěhoval, ale zároveň ještě pracoval a měl své aktivity, tak jsme si v tom malém pokojíčku kolem polohovací postele maminky, udělali základnu, kde jsme se s tchánem, Ondrou a jeho sestrou dle rozpisu střídali v přítomnosti. Byl to čas, kdy jsem se učila na zkoušku z anatomie. Mamince se s odstupem po ozařování trochu zklidnila mysl a za ty tři týdny jsme se sblížily, jak by se nám to za normální situace možná nikdy nepodařilo. Byl to velmi intenzivní čas, kdy jsem prožívala všechny extrémní emoce – zamilovanost, smutek, strach, okouzlení z hospice, obrovský obdiv k sestrám a lékařům, a to vše se přetavilo ve vděčnost a rozhodnutí, že toto bude i moje cesta. Po medicíně jsem na 8 let zaparkovala doma, kde jsem kojila a přebalovala své tři syny a potom si mě Cesta našla skoro sama. Během rodičovské dovolené jsem zjistila, že už pár let existuje domácí hospic Cesta domů a když jsem začala hledat po osmi letech s dětmi uplatnění ve zdravotnictví, tak se náš skoro soused a tatínek spolužačky našeho nejstaršího syna ze školky Marek Uhlíř, stal ředitelem Cesty domů. No, a tak jsem dostala možnost na tu vysněnou cestu vstoupit a vydat se na dobrodružství paliativní medicíny a paliativní péče s Cestou domů a s její primářkou MUDr. Irenou Závadovou, která mě doslova dovedla (možná občas dotlačila) tam, kde nyní jsem.

Co odpovídáte svým blízkým nebo známým mimo oblast paliativní medicíny, když se ptají, jak se Vám daří v práci?

Mahulena Exnerová: *Odpovídám jim, že se mám dobře, ale poněkud rychle. Děje se toho opravdu hodně. Nejen v mém hlavním působišti, v hořovické nemocnici, kde jsem opustila vedení dětského oddělení a poslední více než rok vedu Oddělení podpůrné a paliativní péče. Současně působím jako konzultantka multidisciplinární péče o děti s chronickými komplexními potřebami. Nějak si to celé postupně sedá. Jsem stále v kontaktu s vážně nemocnými dětskými pacienty na oddělení DIOP a jejich rodinami, ale také se hodně věnuji dospělým pacientům. A to je pro mě, duší pediatra, velká výzva. Kromě vedení multidisciplinárního týmu tak chodím na konzilia doslova po celé nemocnici a svůj „pediatrický pohled" přináším do světa medicíny pro dospělé.*

Dále pracuji pro Cestu domů, kde vedu tým pediatrů, kteří jsou oporou primárnímu týmu při péči o děti. To je moje srdeční záležitost, i když často říkám, že jsou v Cestě tak dobří, že už nás skoro nepotřebují. Cestě domů jsem vděčná za mnohé. Nejen za to, že mě před lety vzali do svých řad, ale také za všechno, co jsem se tam naučila a co jsem pak mohla přinést do nemocničního prostředí. Také učím a lektoruji, což mě nesmírně baví. Být u toho, jak roste komunita vzdělaných a motivovaných odborníků různých profesí, je obrovská radost.

Česká společnost paliativní medicíny
České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně

Česká společnost paliativní medicíny
České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně
Sekretariát | Žlutý kopec 7, 656 53 Brno
E: info@paliativnimedicina.cz | www.paliativnimedicina.cz

A v neposlední řadě se mám dobře proto, že se daří postupně budovat systém paliativní péče obecně, včetně té dětské, která se stala jeho nedílnou součástí. Také díky důležité spolupráci se státní správou, především Ministerstvem zdravotnictví, které si toto téma vzalo za své a realizovalo několik významných projektů. Výsledkem posledního z nich je vznik Strategie rozvoje paliativní péče do roku 2035.

A to je opravdu velká věc. Jsem ráda, že jsem k tomu mohla alespoň trochu přispět.

***Katarína Vlčková:** Říkám, že skvěle. Že je stále více práce, což je moc dobře, že se toho děje hodně nového, za což jsem vděčná. Říkám, že stále potřebujeme rozšiřovat tým a neustále by se nám hodil další lékař, protože těch, co nás potřebují je hodně a že i za to jsem vděčná. Protože lidé, jako byla Ondrova maminka, už nemusí tápat cítit se na všechno sami, ale mohou být v závěru života se svými blízkými doma s náležitou podporou, nebo v bezpečí lůžkového hospice. Že si lidé nemusí svůj hospic objevit sami, ale už v nemocnicích dostávají obrovskou podporu od kolegů v paliativních týmech, které jim pomohou naplánovat péči tak, jak by si to sami přáli a jak je v jejich možnostech. Říkám, že jsem někdy hodně vyčerpaná, protože kromě práce se stále složitějšími situacemi v rodinách našich pacientů všech věkových skupin, je velký zájem o sdílení mých zkušeností a znalostí od nejrůznějších kolegů ze všech oborů, kteří zachraňují kvalitu života vážně nemocných pacientů. A v neposlední řadě ráda sdílím svou vděčnost za to, že i na fakultách se už budoucí lékaři dozvídají o tom, co je to paliativní medicína a že s kolegyněmi pomáháme i mezi studenty přiblížit práci domácího hospice. Velkou radost mi dělá právě mladá generace lékařů, které paliativa na fakultě osloví. Jsou totiž krásně otevření vůči autonomii pacientů a dokážou velmi hezky pracovat s jejich prioritami, dokážou pracovat na sobě a velmi ochotně a s nadšením rozšiřovat své komunikační dovednosti, nejen medicínské znalosti.*

A tak trochu si dokážu i postesknout, že nejtěžší část mé práce, která mě osobně stojí nejvíce energie, je práce v odborné společnosti, kde cítím velkou zodpovědnost za obor jako takový a kde se zatím stále ještě velmi intenzivně učím, jak komunikovat směrem k těm, kdo mají možnost podmínky paliativní péče a její dostupnost zvyšovat. Stále se učím, co jsou ty důležité argumenty proto, aby i zákonodárci a plátci péče dobře porozuměli tomu, že paliativní péče není o smrti a selhání medicíny, ale právě o životě, který je v blízkosti smrti zcela jedinečný a vyžaduje jiné nasazení a přístup. A za tuto svou roli jsem navzdory obtížnosti velmi vděčná, protože se toho opravdu hodně učím, každý den.

Kde vidíte hlavní přínos své práce pro kolegy v dalších zdravotnických profesích a pro ostatní medicínské odbornosti, případně kde jej vidí oni sami?

Česká společnost paliativní medicíny
České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně

Česká společnost paliativní medicíny
České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně
Sekretariát | Žlutý kopec 7, 656 53 Brno
E: info@paliativnimedicina.cz | www.paliativnimedicina.cz

Mahulena Exnerová: *Na to pro mě není úplně jednoduché odpovědět. A hodně záleží na tom, na které židli zrovna sedím. Ale myslím, že ty židle mají hodně společného. Ať už je to židle primářská, konzultantská, židle v radě Sekce či výboru odborné společnosti, židle lektorská nebo židle někoho, kdo stále poskytuje přímou péči dětským i dospělým pacientům a jejich rodinám.*

Na všech těchto pozicích je to myslím moje tvrdohlavost a touha měnit systém péče k lepšímu. Ať už jsem kdekoliv. Také snad schopnost propojovat lidi a nahlížet na věci z různých perspektiv. Nekoukat na péči jen úzkým pohledem medicíny či lékařky, ale také očima dalších profesí, zdravotnických i nezdravotnických. Zkrátka vidět celek.

Mít vize, pokoušet se je naplňovat a získávat pro ně i ostatní. Umět pracovat v týmu a týmovou spolupráci podporovat. A také umět ty vize komunikovat a vysvětlovat. Propojovat světy. Nejen světy různých profesí a odborností, ale také světy našich pacientů, jejich pečujících rodin a ten náš, zdravotnický.

No a moc doufám, že tam ten přínos opravdu je a že ho kolegové alespoň občas vidí. 😊

Katarína Vlčková: *Zde je více rovin, které záleží na tom, ze které své pozice se na svůj potenciální dopad své práce dívám.*

V Cestě domů vnímám jednoznačně svou roli v tom, předávat své zkušenosti dál a podporovat i své kolegyně a kolegy, aby v tom viděli smysl. Abychom podstatnou část svého pracovního času vyčlenili kolegům lékařům, kteří se chtějí věnovat paliativní medicín, studentům, abychom je maximálně motivovali pro obor paliativní medicína a ostatním pracovníkům z nelékařských profes, abychom je povzbudili v respektujícím a laskavém přístupu k pacientům jako lidským bytostem, kde nám procesy a postupy pomáhají a jsou vodítkem, ale neměly by být nekriticky a bez rozvahy aplikovány na každého pacienta stejně.

V Nadaci se snažím být nejen členem správní rady, který sleduje výsledky, ale i někým, kdo přináší porozumění potřebám oboru do týmu. Snažím se, aby tým vnímal potřeby rodin pečující o vážně nemocné děti a aby dokázal kreativně hledat slabá místa v síti podpory, kde je dobré nabídnout pomoc. Ať už na poli pregraduálního vzdělávání budoucích odborníků, tak na poli poskytovatelů péče, aby byli dostupní pro rodiny dříve, rychleji a snáz.

V odborné společnosti vnímám svou roli v přinášení podnětů a paliativních principů tam, kde se rozhoduje o systému péče či úhrad. Tak, aby ti, kdo rozhodují o možnostech zlepšit podmínky poskytování multidisciplinární podpory pacientům s nevyléčitelným onemocněním, co nejvíce rozuměli jejich potřebám a možnostem nabídky poskytovatelů obecné i specializované paliativní péče. Aby byly jednotlivé formy paliativní péče dobře koordinované a co nejefektivněji zapadly do celého systému zdravotní péče.

Česká společnost paliativní medicíny
České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně
Sekretariát | Žlutý kopec 7, 656 53 Brno
E: info@paliativnimedicina.cz | www.paliativnimedicina.cz

Co byste chtěly říci touto cestou členům naší odborné společnosti?

***Mahulena Exnerová**: V kontextu vzniku tohoto rozhovoru, tedy u příležitosti udělení Medaile Za zásluhy o stát v oblasti zdravotnictví za odborný a systémový rozvoj dětské paliativní péče, bych ráda řekla, že toto vyznamenání nevnímám jen jako osobní ocenění. Vnímám ho jako ocenění všech, kdo se o rozvoj dětské paliativní péče neúnavně snaží, každý jeden den. Všech pečujících profesionálů, mých kolegů a kolegyň ze všech týmů, ve kterých jsem měla tu čest pracovat. Ale také pečujících rodin a především těch, o které společně pečujeme – vážně nemocných dětí.*

Mám také velkou radost z toho, že se dětská paliativní péče za poslední roky stala respektovanou a nedílnou součástí našeho zdravotnictví. Že už není tématem na okraji zájmu, ale stále více samozřejmou součástí péče o vážně nemocné děti a jejich rodiny. A myslím, že i toto státní vyznamenání je krásným symbolickým potvrzením toho, jak velký kus cesty jsme společně ušli.

Cítím obrovskou radost a vděčnost. Za všechny lidi, které jsem na této cestě potkala, za příležitosti, které jsem dostala, za důvěru a podporu, bez nichž by se mnohé nepodařilo. A samozřejmě také za svou vlastní rodinu, která to se mnou nemá vždycky úplně jednoduché. 😊

A současně toto vyznamenání vnímám jako obrovský, až dechberoucí závazek. Pokračovat v této práci, nepolevit a přitom zůstat nohama na zemi. Přinášet do systému péče to, co umím, předávat své zkušenosti a dál se učit od ostatních. A přispívat ke společnému dílu, tedy k dalšímu rozvoji paliativní péče v naší zemi. Společně s každým z vás.

***Katarína Vlčková:** Jednoznačně bych v souvislosti s udělením Medaile za zásluhy od pana prezidenta chtěla říct, že je ho vnímám jako vyznamenání za zásluhy celého oboru. Cítím se jako ten, kdo ocenění práce vás všech převzal a přináší od pana prezidenta k vám. Vnímám ho jako sdělení zákonodárců a pana prezidenta, že naši společnou práci vidí a považuje ji za důležitou. To, že jsem toto vyznamenání převzala, vnímám také jako závazek nezklamat důvěru pana prezidenta, že budu nadále podporovat práci vás všech. Hledat synergie a hledat cesty nejen k tomu zachraňovat kvalitu života jednotlivých lidských bytostí, ale přinášet porozumění tomu, o co my všichni společně usilujeme do celé společnosti. Nebojme se jít s kůží na trh. Každý z vás má co říct svým nasazením a úsilím. Nemyslím si, že jde o mně a absolutně se necítím jako průkopnice! Cítím se jako někdo, kdo našel práci, která mu dává obrovský smysl a která ho naplňuje. Jako někdo, kdo našel tým inspirujících a motivujících osobností. Nejen v Cestě domů, ale i v ČSPM v Nadaci, ve Zlaté rybce a v každém z Vás, se kterými se potkávám ve své přímé práci s pacienty, během vzdělávání či konferencí, či v přemýšlení o tom, jak můžeme náš obor dál posunout. Svítí na mě trochu víc světla než na jiné, proto*

Česká společnost paliativní medicíny
České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně

Česká společnost paliativní medicíny
České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně
Sekretariát | Žlutý kopec 7, 656 53 Brno
E: info@paliativnimedicina.cz | www.paliativnimedicina.cz

jsem ve Vladislavském sále stála já, s popiskem na základě střípků informací, které se dostaly na místo, kde se rozhoduje. Ale stáli jste tam vy všichni a je teď na nás, abychom společně nenechali to světlo zhasnout, ale naopak, aby se světelný paprsek rozšířil a bylo vidět mnohem víc, co za paliativní péčí stojí. Nejen to, že někomu stálo za to do ní vložit velkou částku peněz, ale proč! Protože náš obor má obrovský potenciál ve formě lidí, kterým záleží na principech humanity až do té poslední chvíle lidského života.

Děkuji Vám za toto Vaše sdílení.
Děkuji za to, co přinášíte těm, o které se staráte.
Děkuji za to, že přispíváte k tomu, abychom byli sobě navzájem lidmi laskavými, respektujícími a šířícími principy humanity.

MUDr. Ondřej Kopecký, MHA
Předseda ČSPM ČLS JEP

Česká společnost paliativní medicíny
České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně

Česká společnost paliativní medicíny
České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně
Sekretariát | Žlutý kopec 7, 656 53 Brno
E: info@paliativnimedicina.cz | www.paliativnimedicina.cz